

דין וחשבון שנתי
הממונה על יישום חוק חופש המידע
במשרד לאזרחים ותיקים
לשנת 2014

עפ"י סעיף 5(א) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998

תמוז תשע"ה, יוני 2015

הדו"ח מתפרסם באתר האינטרנט של המשרד:

www.vatikim.gov.il

המשרד לאזרחים ותיקים, רח' קפלן 3, הקריה, ירושלים 91919, טל: 02-6547022, פקס: 02-6547034

3 Kaplan St., Hakiry, Jerusalem 91919, Israel, Tel: 972-2-6547022 Fax: 972-2-6547034

המשרד לאזרחים ותיקים

תוכן עניינים

פרק	עמוד
מבוא	4
מבנה המשרד - תרשים ארגוני	5
בעלי תפקידים	6
תפקידי המשרד	7
דרכי התקשרות ופנייה למשרד	8
דרכים ליצירת קשר עם בעלי תפקידים	9-10
סקירת עיקרי פעילות המשרד בשנת 2014	11-24
פרק א: הכנה לאומית לתהליכי הזדקנות האוכלוסיה	11
הקמת הוועדה להיערכות אסטרטגית להזדקנות האוכלוסיה בישראל	11
תכנית האב היישובית לאזרחים ותיקים	11
פרק ב: תחום פניות הציבור ומיצוי זכויות אזרחים ותיקים וניצולי שואה	11-13
מוקד 8840* - המרכז לפניות ציבור של המשרד לאזרחים ותיקים	12
פרויקט לעד	13
פרויקט לדורות	13
הכנה לפרישה	13
פרק ג: תחום בריאות וסיעוד	14
הקמת "יחידות סגולה" בבתי החולים	14
עלון "זכויות שוות זהב"	14
פרק ד: תחום רווחה וספורט	15
מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל	15
ליגת פטאנק	15
צעדות אזרחים ותיקים ברשויות המקומיות	15
פרק ה: אגף קהילות, התנדבות ורשויות	16-18
"מתנדבים בשליקס" מסלול שנת שירות התנדבותית ממלכתית לאזרחים ותיקים	16
"והדרת פני זקן" - תכנית סיוע לאזרחים ותיקים באמצעות בנות ובני השירות האזרחי והלאומי	16-17
סטודנטים למען אזרחים ותיקים	17
"ותיקים בתנועה" - תנועות הנוער למען אזרחים ותיקים	17
שי לחג	18
פרק ו: תחום חינוך מבוגרים, השכלה וקשר בין-דורי	19-20
מזקנים אתבונן - תכנית הקשר הבין דורי	19
תכנית תהילה - השלמת השכלת יסוד למבוגרים	19

המשרד לאזרחים ותיקים

19	קתדראות ואוניברסיטאות עממיות
20	כיתות לאזרחים ותיקים
21-22	פרק ז: תחום תרבות ופנאי
21	מועדון צרכנות "ותיקים ונהנים"
21	מיזם "שלישי בשלייקס"
21-22	קולנוע - הנחה על סרטים ישראלים
23	פרק ח: תחום תעסוקה, דיור ושיכון וחירום
23	כאן גרים
23	חירום
24	פרק ט: תחום ניצולי שואה, תיעוד והשבת רכוש
24	תמיכה בארגוני ניצולי שואה
24	השבת רכוש יהודי מתקופת השואה
24	תיעוד מורשת זכויות ורכוש יהדות ערב ואיראן
25	תקציב 2014
26	ביצוע תקציב 2014
27	חוקים ותקנות
28-32	תמיכות בשנת 2014
33	פרסומים, חוברות ועלוני מידע לציבור
34	יחידות במשרד המעניקות שירות לאזרח
35	הנחיות מנהליות
35	מאגרי מידע
35	קרנות ומלגות במימון המשרד
35	הרשויות הציבוריות שהמשרד אחראי על תחומי פעילותן - מנהלת השירות האזרחי לאומי

המשרד לאזרחים ותיקים

מבוא

המשרד לאזרחים ותיקים אמון על קבוצת אוכלוסיה של כ-830,000 אזרחים ותיקים (גברים מגיל 67 ונשים מגיל 62), המהווים כ-10% מאוכלוסיית ישראל.

בשנת 2030 תוכפל אוכלוסיה זו ותהווה כ-16-15 אחוזים מכלל האוכלוסיה. מדובר בפלח אוכלוסיה הגדל בעקביות, באופן משמעותי, יותר מכל פלח אוכלוסיה אחר בישראל.

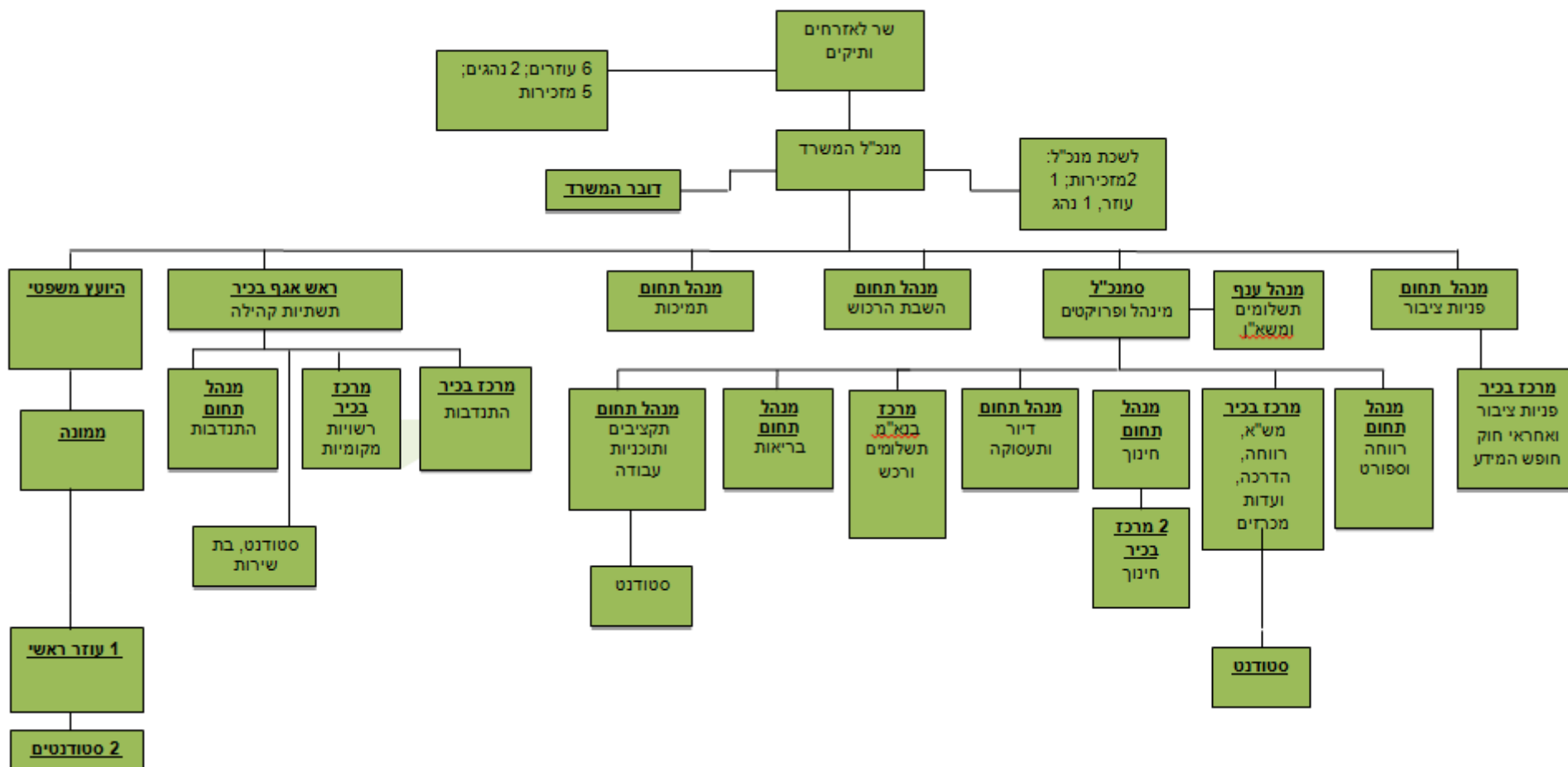
ב-160 שנה האחרונות תוחלת החיים עלתה בכל עשור בכשנתיים וחצי (בעולם המפותח). תוחלת החיים הממוצעת בישראל היא מהגבוהות בעולם ועומדת על 80 (גברים) ו-84 (נשים) כאשר לפני 40 שנה תוחלת החיים הממוצעת בישראל עמדה על 70 ו-73 (בהתאמה). בשנים 2031 – 2035 תוחלת החיים הממוצעת בישראל תעמוד על 84 ו-89 (בהתאמה). נתונים אלה, המצביעים על מגמה דמוגרפית דרמטית בעולם ובישראל, מחייבים את המדינה ומוסדותיה להיערך מראש ובאופן מיוחד על מנת להתאים את כלל המנגנונים והמערכות לטובת טיפול במגמה.

כמשרד העומד בחזית ההתמודדות עם אתגר הזיקנה בעידן המודרני, ונוכח המגמה המתוארת לעיל, אנו פועלים לשינוי תפיסתי-תודעתי בציבוריות הישראלית כלפי האזרחים הוותיקים, שרובם המכריע חיוניים ופעילים בקהילה. כמו כן, אנו בונים תשתיות ארוכות טווח, במטרה לשפר את איכות חייהם ומעמדם של האזרחים הוותיקים במדינה.

המשרד פועל במטרה לאפשר לכמה שיותר אזרחים ותיקים למלא את חייהם בתוכן ובמשמעות במגוון תחומים כגון: לימודים ופנאי, תעסוקה, התנדבות, תרבות ועוד.

בהתאם לחוק חופש המידע, מוגש בזאת דיווח על עיקרי פעילות המשרד לאזרחים ותיקים בשנת 2014.

מבנה המשרד - תרשים ארגוני¹

¹ מעודכן לאפריל 2015

בעלי תפקידים²

עו"ד גלעד סממה - מנכ"ל המשרד לאזרחים ותיקים

לפי א'-ב':

גב' אורנית אדרעי - מרכזת בכירה חינוך מבוגרים מחוזי
מר שלום בוחבוט – מנהל תחום חינוך מבוגרים
מר קובי בלייך - סמנכ"ל בכיר למינהל ופרויקטים
גב' נועה בלכר אורנשטיין – מנהלת תחום קשרים בינלאומיים
גב' מיטל בן נון – מרכזת בכירה תמיכות ומרכזים וממונה על משאבי אנוש, רווחה והדרכה
עו"ד אורית בקר - ממונה ייעוץ משפטי, הממונה על שוויון מגדרי
גב' יפית בר – מ"מ ראש תחום דיור ושיכון
גב' עירית גוטמן - מרכזת בכירה פניות ציבור, ממונה על חוק חופש המידע
מר אפי גלעד - ראש תחום תמיכות
עו"ד יעלה גרין לשם - עוזרת ליועץ המשפטי
מר ערן דינוביץ - מנהל מחשוב
גב' ברכי דליצקי – מנהלת אגף קהילות התנדבות ורשויות
גב' מיטל הוברט-אשכנזי - מנהלת תחום רווחה
עו"ד סורל הרלב - היועץ המשפטי
גב' שרה זילברשטיין-היפש - מנהלת תחום פניות ציבור
גב' הודיה ירושלמי קדמי - מרכזת בכירה, חינוך מבוגרים מחוזי
גב' זהרה כהן - מנהלת תחום בריאות וסיעוד
גב' מיכל סויסה ברנד - מרכזת בכירה לקשר עם הרשויות המקומיות
גב' אודיה פז - מנהלת לשכה בכירה, לשכת מנכ"ל
מר יגאל פחימה - מרכז נכסים ולוגיסטיקה
גב' אור פירון-זומר - עוזרת מנכ"ל
גב' קרינה קליגר - מנהלת תחום תקציבים ותוכניות עבודה
מר דידי רוזנברג - דובר
גב' מיטל שלי-גורדו - ראש ענף תשלומים

² מעודכן לחודש מאי 2015.

המשרד לאזרחים ותיקים

תפקידי המשרד

להלן ייעוד המשרד ותפקידיו כפי שנקבעו בהחלטות הממשלה:

- לשמש גוף מטה לממשלה בנושא הטיפול באזרחים הוותיקים.
- לסייע בגיבוש מדיניות והמלצות בנושא שיפור מעמד האזרחים הוותיקים, איכות חייהם הפיזית והנפשית ומערך המתנדבים למען האזרחים הוותיקים.
- להוות גוף תיאום, אינטגרציה, חשיבה ומעקב בנושאים הקשורים לאזרחים ותיקים ולמעמדם.
- פיתוח וייעול השירותים הקיימים לאזרחים ותיקים וקידום פרויקטים בתחום פעילותו של המשרד.
- תיאום בין משרדי הממשלה וגופים נוספים הפועלים בתחומי פעילותו של המשרד תוך איגום משאבים מקצועיים וכספיים במקרים המתאימים.
- בקרה ומעקב אחר יישום חקיקה הנוגעת לאזרחים ותיקים וזכויותיהם וקידום עבודת מטה לייזום תיקוני חקיקה במידת הצורך.
- התמקדות בטיפול בששת התחומים הבאים: בריאות וסיעוד – לרבות בדיקת השירותים הניתנים לאזרחים ותיקים, מיפוי בעיות והצעת תוכניות לשיפור השירות ולקידום רפואה מונעת; רווחה – לרבות טיפול בנושאים סוציאליים, בתעסוקת אזרחים ותיקים, בתרבות הפנאי ובקידום פעולות לרווחת האזרחים הוותיקים מול המגזר השלישי; שיכון – לרבות קידום פתרונות דיור ייעדיים לאזרחים ותיקים; סיוע לאוכלוסיות מיוחדות - ובכלל זה אזרחים ותיקים מעוטי יכולת, נכים ובעלי צרכים מיוחדים, ניצולי שואה, המגזר הערבי ועולים חדשים; פניות ציבור - בכלל זה הקמת מרכז מידע לאזרחים ותיקים אשר ירכז מידע בדבר השירותים הניתנים לאזרחים ותיקים ויקל על נגישות למידע ולשירותים; מערך מתנדבים למען אזרחים ותיקים.
- ענייני השבת זכויות ורכוש יהודי, לרבות תיעוד ורישום זכויות היהודים יוצאי ארצות ערב ואיראן.
- אגף לחינוך מבוגרים: תמיכה בהשלמת השכלה יסודית למבוגרים (תכנית תהיל"ה), תמיכה בפעילות קתדראות ואוניברסיטאות עממיות.

המשרד לאזרחים ותיקים

דרכי התקשרות ופנייה למשרד

כתובת למכתבים:

המשרד לאזרחים ותיקים, רחוב עם ועולמו 3 ירושלים מיקוד 9546303

פניות הציבור

טלפון 03-7779125/6

פקס 03-6092887

מוקד *8840 לפניות האזרחים הוותיקים

טלפון *8840 או 12228840

פקס 02-5605034

מייל infovatikim@pmo.gov.il

כתובת למכתבים - מוקד *8840: ת.ד. 2512 בני ברק מיקוד 5112401

אתר האינטרנט של המשרד:

ניתן לפנות למשרד לאזרחים ותיקים גם באמצעות אתר האינטרנט של המשרד
בכתובת www.vatikim.gov.il.

דף הפייסבוק של המשרד: <https://www.facebook.com/seniorsisrael>

פנייה אל ממונה חופש המידע:

עירית גוטמן

ממונה על חוק חופש המידע

טלפון 03-7779126

פקס 03-6092887

מייל iritg2@pmo.gov.il

המשרד לאזרחים ותיקים

דרכים ליצירת קשר עם בעלי תפקידים³:

שם	תפקיד	טלפון	פקס	מייל
לשכת השר לאזרחים ותיקים	לשכת השר לאזרחים ותיקים	02-6547020	02-6547035	
עו"ד גלעד סממה	מנכ"ל המשרד	02-6547022	02-6547034	irits@pmo.gov.il
יעל מזרחי	רכזת לשכה בכירה, לשכת השר	02-6545020	02-6547035	yaelm@pmo.gov.il
סיגלית בגיזדה	רכזת לשכה בכירה, לשכת השר	02-6547020	02-6547035	sigalitb@pmo.gov.il
אור פירון-זומר	עוזרת מנכ"ל	02-6547022	02-6547034	orp@pmo.gov.il
אודיה פז	מנהלת לשכה בכירה לשכת מנכ"ל	02-6547022	02-6547034	odeyap@pmo.gov.il
אירית שם טוב	מנהלת לשכת מנכ"ל	02-6547022	02-6547034	irits@pmo.gov.il
איילת מור	רכזת לשכה בכירה מנכ"ל	02-6547022	02-6547034	ayeletmo@pmo.gov.il
קובי בליך	סמנכ"ל בכיר למינהל ופרויקטים	02-6547001	02-6547066	kobib@pmo.gov.il
מיטל שלי גורדו	ראש ענף תשלומים	02-6547001	02-6547066	meitalsh@pmo.gov.il
קרינה קליגר	מנהלת תחום תקציבים ותוכניות עבודה	02-6547014	02-6547034	karinak@pmo.gov.il
יגאל פחימה	מרכז נכסים ולוגיסטיקה	02-6547038	02-6547076	igalp@pmo.gov.il
סורל הרלב	היועץ המשפטי	02-6547064	02-6547034	sorelh@pmo.gov.il
אורית בקר	ממונה ייעוץ משפטי, הממונה על שוויון מגדרי	02-6547064	02-6547034	oritb@pmo.gov.il
יעלה גרין-לשם	עוזרת ליועץ המשפטי	02-6547064	02-6547034	yeelal@pmo.gov.il
שרה זילברשטיין- היפש	מנהלת תחום פניות הציבור	03-7779125	03-6092887	saras@pmo.gov.il
עירית גוטמן	מרכזת בכירה פניות הציבור, ממונה על חוק חופש המידע	03-7779126	03-6092887	iritg2@pmo.gov.il

³ מעודכן לחודש מאי 2015

המשרד לאזרחים ותיקים

zoharac@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547033	מנהלת תחום בריאות וסיעוד	זהרה כהן
shalomb@pmo.gov.il	02-6547066	02-6547028	מנהל תחום חינוך מבוגרים	שלום בוחבוט
meitalh@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547073	מנהלת תחום רווחה וספורט	מיטל הוברט- אשכנזי
noabl@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547056	מנהלת תחום קשרים בינלאומיים	נועה בלכר אורנשטיין
yafitba@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547012	מ"מ ראש תחום דיור ושיכון	יפית בר
brachid@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547017/40	מנהלת אגף קהילות התנדבות ורשויות	ברכי דליצקי
meitalb@pmo.gov.il	02-6547066	02-6547021	מרכזת בכירה תמיכות ומכרזים וממונה על משאבי אנוש רווחה והדרכה	מיטל בן נון
oranite@pmo.gov.il	02-6547066	02-6547041	מרכזת בכירה חינוך מבוגרים מחוזי	אורנית אדרעי
hodayak@pmo.gov.il	02-6547066	02-6547042	מרכזת בכירה חינוך מבוגרים	הודיה ירושלמי קדמי
efraimg@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547030	מנהל תחום תמיכות	אפי גיל-עד
michalsw@pmo.gov.il	02-6547034	02-6547074	מרכזת בכירה לקשר עם הרשויות המקומיות	מיכל סויסה ברנד
erand@pmo.gov.il	02-5311329	02-6547075	מנהל מחשוב	ערן דינוביץ

המשרד לאזרחים ותיקים

סקירת עיקרי פעילות המשרד בשנת 2014

א. הכנה לאומית לתהליכי הזדקנות האוכלוסיה

הקמת הוועדה להיערכות אסטרטגית להזדקנות האוכלוסיה בישראל

לאור החלטות ממשלה קודמות וההחלטה להכריז על אתגר הזיקנה כאחד מחמשת היעדים האסטרטגיים איתם על הממשלה הנוכחית להתמודד ולהיערך, הוקמה במהלך שנת 2013 ועדת בין משרדית להיערכות אסטרטגית להזדקנות האוכלוסיה בישראל בהובלת המשרד לאזרחים ותיקים והמועצה הלאומית לכלכלה ובשיתוף גופים רבים אחרים (משרד האוצר, משרד הכלכלה, משרד המשפטים, משרד הרווחה, בנק ישראל, נציבות שירות המדינה, רשות המיסים, ביטוח לאומי, גוינט ישראל). ועדה זו בחנה מספר נושאים: שילובם של האזרחים הוותיקים בשוק העבודה ובקהילה, סיעוד ובריאות ומערכות פנסיוניות. בשנת 2014 נערכו דיונים מקיפים בנושא תעסוקת מבוגרים וגובשו המלצות לקראת הבאתן בפני הממשלה.

תכנית האב היישובית לאזרחים ותיקים

בהתאם להחלטת הממשלה המשרד לאזרחים ותיקים פעל לפיתוח תכנית אב יישובית לאזרחים ותיקים ברשויות המקומיות. תכנית זו נועדה למפות את התשתיות הפיזיות והאחרות הקיימות בכל רשות מקומית ולהתאימן לצרכי האזרחים הוותיקים ברשות ולמאפייניה הייחודיים. הפעילה השלישית והאחרונה של תכנית האב היישובית המשיכה גם לתוך שנת 2014. עד כה השתתפו בתכנית כ- 60 רשויות מקומיות.

ב. תחום פניות הציבור ומיצוי זכויות אזרחים ותיקים וניצולי שואה

תחום פניות הציבור במשרד לאזרחים ותיקים עוסק בכל הקשור לטיפול ולמתן מענה לפניות האזרחים הוותיקים בכל נושא, לרבות זכויות האזרחים הוותיקים. במאי 2008 הוקם המרכז לפניות ציבור של המשרד לאזרחים ותיקים - מוקד 8840*. בפברואר 2009 הורחבה פעילותו לתחום הסיוע לניצולי השואה במיצוי זכויות עד לחודש פברואר 2012, על פי החלטות ממשלה. המוקד פועל לסייע לאזרחים הוותיקים בבירור זכויותיהם, כולל מתן מידע בכתב אודות כלל הזכויות, השירותים וההטבות המגיעות להם. כמו כן, המוקד פונה לאזרחים שנה לקראת הפרישה כדי ליידיע אותם אודות זכויות אזרחים ותיקים ולמתן מידע חיוני לקראת הפרישה.

אנשי קשר:

מנהלת תחום פניות הציבור

שרה זילברשטיין-היפש

טלפון 03-7779125

פקס 03-6092887

המשרד לאזרחים ותיקים

מייל saras@pmo.gov.il

מען למכתבים: רחוב עם ועולמו 3 ירושלים

מרכזת בכירה פניות הציבור וממונה על חוק חופש המידע

עירית גוטמן

טלפון 03-7779126

פקס 03-6092887

מייל iritg2@pmo.gov.il

מען למכתבים: רחוב עם ועולמו 3 ירושלים

מוקד *8840 - המרכז לפניות ציבור של המשרד לאזרחים ותיקים

מוקד *8840 הוקם בשנת 2008 על ידי המשרד לאזרחים ותיקים במטרה להוות כתובת מרכזית לקבלת פניות של אזרחים ותיקים ובני משפחותיהם ולמתן מידע אודות כלל הזכויות, השירותים וההטבות המגיעים לציבור האזרחים הוותיקים. צוות המוקד כולל יועצים, רכזים ומוקדנים המטפלים בפניות אזרחים ותיקים (כולל ניצולי שואה) בתחומים שונים: זכויות האזרח הוותיק, ביטוח לאומי, בריאות, דיור, ביטוח ופנסיה, הכנה לפרישה, רווחה, צרכנות, תרבות, פנאי וכל נושא הקשור לחיי היום יום של האזרח הוותיק.

מאז הקמתו במאי 2008 ועד לסוף שנת 2014 טיפל המוקד בכ- 400,000 אזרחים ותיקים מתוך כ- 830,000 אזרחים ותיקים החיים היום בישראל, מתוכם כ- 160,000 ניצולי שואה שקיבלו סיוע בבירור זכויותיהם. בשנת 2014 התקבלו במוקד *8840 105,085 פניות ופנו למוקד 72,910 פונים, מתוכם, 51,379 פונים חדשים אשר מעולם לא פנו קודם לכן למוקד *8840 של המשרד.

מוקד *8840 משמש כמרכז לפניות הציבור של המשרד לאזרחים ותיקים והוא אמון על מתן מידע וסיוע בנושאים הקשורים לזכויות האזרחים הוותיקים. מעבר לכך, המוקד משמש כשער של המשרד לאזרחים הוותיקים וככלי מרכזי עבור המשרד לקשר הישיר עם האזרחים הוותיקים.

זרכים ליצירת קשר עם מוקד *8840:

טלפון *8840 או 1-222-8840

פקס 02-5605034

מייל infovatikim@pmo.gov.il

אתר אינטרנט www.vatikim.gov.il

כתובת למכתבים: ת.ד. 2512 בני ברק מיקוד 5112401

להלן קישור לטופס פניה למוקד:

[טופס פניה למוקד *8840 - בירור זכויות](#)

המשרד לאזרחים ותיקים

פרויקט לעד: בירור זכויות ניצולי שואה

על פי החלטת ממשלה מס' 4252 בנושא [הטיפול הממשלתי בניצולי השואה](#) מיום 12.02.2012, אמון המשרד לאזרחים ותיקים על נושא הפעלת המתנדבים שיסייעו לניצולי שואה, בין היתר, בהעברת מידע לניצולי שואה אודות סיוע הניתן על ידי גופים שונים. בין השנים 2009 עד לסוף שנת 2013 הופעל פרויקט "לעד" באמצעות הסוכנות היהודית. במסגרת הפרויקט הכשיר המשרד מערך מתנדבים שהגיעו לבתייהם של ניצולי שואה וסייעו להם במילוי שאלון בירור זכויות, שאלון "לדורות" (תיעוד סיפורי חייהם של ניצולי שואה) וטפסים נוספים. עד לסוף שנת 2013 הוכשרו כ- 5,500 מתנדבים שסייעו לכ- 60,000 ניצולי שואה. בשנת 2014 המשרד המשיך בהפעלת התכנית באמצעות התאחדות הסטודנטים. 150 סטודנטים מלגאים סייעו ל- 2,200 ניצולי שואה במיצוי הזכויות המגיעות להם. כמו כן, הסטודנטים ביצעו תיעוד של סיפור חייהם של ניצולי שואה אשר בבתייהם הם ביקרו, במסגרת פרויקט "לדורות".

פרויקט "לדורות"

המשרד לאזרחים ותיקים מוביל את פרויקט "לדורות", מיזם שתכליתו לתעד את קורות חייהם של ניצולי השואה החיים היום בישראל ולהוקירם. הפרויקט מבוצע מתוקף [החלטת ממשלה מס. 3474 מיום 04.05.2008 בנושא הכרה והוקרה של ניצולי שואה](#). המיזם מבוצע בסיוע "יד ושם" וכן התאחדות הסטודנטים. סיפורי החיים של ניצולי השואה אשר מאשרים את פרסום התיעוד, מתפרסמים באתר האינטרנט הממשלתי "לדורות" שכתובתו www.ledorot.gov.il. עד לסוף שנת 2014, הועלו לאתר כ- 6,500 סיפורים.

הכנה לפרישה

מזה שלוש שנים שהמשרד לאזרחים ותיקים, באמצעות מוקד *8840, פונה לאזרחים באופן יזום שנה לפני הגעתם לגיל הפרישה על מנת למסור להם מידע בדבר זכויותיהם לאחר פרישה, כמו גם מידע החיוני לצורך קבלת החלטות מושכלות לקראת הפרישה וכן מידע על זכויות האזרח הוותיק. בשנת 2014 נשלחו כ- 80,000 מכתבי הכנה לפרישה לאזרחים שנה לפני מועד הפרישה הצפוי. המידע שנמסר במוקד *8840 במסגרת תכנית הכנה לפרישה כולל מגוון היבטים: זכויות אזרחים ותיקים, מושגי יסוד ודגשים בפרישה, סיווג תשלומים (פנסיה), תעסוקה, התנדבות, לימודים ופנאי, זכויות במוסד לביטוח לאומי ועוד. קהל היעד כאמור הוא עובדים כשנה לפני גיל פרישה על פי חוק (גיל 62 לנשים וגיל 67 לגברים). ניתן לפנות למוקד *8840 לקבלת מידע בנושא באמצעות [טופס פנייה](#) ייעודי.

המשרד לאזרחים ותיקים

ג. תחום בריאות וסיעוד

המשרד לאזרחים ותיקים פועל בתחומי הבריאות והסיעוד מתוך שאיפה להגשים את החזון "נפש בריאה בגוף בריא". המשרד פועל ליישום פרויקטים ותוכניות עבודה בנושאי בריאות וסיעוד לאזרחים ותיקים ברמה הארצית וכן לקידום התיאום בין הגופים השונים העוסקים בתחום. כמו כן, המשרד נותן חשיבות לקידום ומימוש זכויות האזרח הוותיק בתחומי הבריאות והסיעוד במסגרות השונות כגון: בתי חולים, בתי אבות, מרכזי שיקום, קופות חולים ועוד.

הקמת "יחידות סגולה" בבתי החולים

המשרד מקיים פרויקט יידוע זכויות בריאותיות בשם "יחידת סגולה" שמטרתה להיות מוקד זכויות בריאותיות לאזרחים הוותיקים המאושפזים בבתי החולים ולבני המשפחה המטפלים בהם. ב"יחידת הסגולה" ניתן לקבל מידע אודות הזכויות הבריאותיות להן עשוי להיות זכאי האזרח הוותיק עם שחרורו מבית החולים, בשל השינוי במצבו הבריאותי. "יחידת הסגולה" ממוקמת בתוך בית החולים ומופעלת ע"י מתנדבים שעברו הכשרה מתאימה ומנוהלת מקצועית ע"י עובדת סוציאלית. "יחידת הסגולה" מסייעת לאזרחים ותיקים השוהים בבתי החולים במידע אודות:

- בירור זכויות המאושפז מתוקף היותו "אזרח ותיק".
  - הזכות לשיקום וסיוע בבירור זכויות המגיעות מקופות החולים.
  - סיוע בבירור זכויות המגיעות מהביטוח הלאומי.
  - אפשרויות לקבלת גמלת סיעוד.
  - בירור הטבות וזכויות עבור ניצולי שואה.
  - יידוע בדבר זכויותיהם של בני המשפחה המטפלים באזרח הוותיק המאושפז.
- כיום פועלות 10 יחידות סגולה בבתי החולים הבאים: המרכז הרפואי שיבא, המרכז הרפואי רמב"ם, המרכז הרפואי אסף הרופא, בית חולים רבקה זיו, המרכז הרפואי ברזילי, בית חולים פוריה, המרכז הרפואי האוניברסיטאי סורוקה, המרכז הרפואי מאיר, המרכז הרפואי שערי צדק ובית החולים ביקור חולים והמרכז הרפואי קפלן.

עלון "זכויות שוות זהב"

המשרד הפיק את עלון "זכויות שוות זהב" לאזרחים ותיקים בתחום הבריאות. עלון זה מרכז בתוכו את הזכויות הבריאותיות השונות שמגיעות לאזרח הוותיק בעקבות האשפוז בבית חולים כללי או בבית חולים גריאטרי. החוברות חולקו בבתי החולים, בכנסים ובימי עיון שהמשרד לקח בהם חלק. העלון מחולק בשפות עברית, אנגלית ורוסית וכולל מהדורה בעברית המותאמת לאוכלוסייה החרדית. העלון זמין גם באתר המשרד בקישור הבא:

<http://vatikim.gov.il/Projects/Documents/Equal%20Rights-Hebrew.pdf>

המשרד לאזרחים ותיקים

ד. תחום רווחה וספורט

מרכז הידע לחקר הזדקנות האוכלוסייה בישראל

מרכז ידע תשתיתי הפועל בסיוע המשרד לאזרחים ותיקים החל משנת 2008. המרכז כולל מגוון מאגרי מידע שנועדו להנגיש מידע חופשי בנושאי גרונטולוגיה וזקנה עבור סטודנטים, חוקרים, אנשי מקצוע וקובעי מדיניות. מרכז הידע מכיל מאגר ביבליוגרפי דו-לשוני מקיף, מאגר לוחות סטטיסטיים (משאב), מאגר נתונים מקושר ומאגרים משולבים. בנוסף, מדינת ישראל חברה בארגון SHARE ERIC האירופאי המבצע את סקר הבריאות, ההזדקנות והפרישה באירופה. כתובת אתר האינטרנט של מרכז הידע: <http://igdc.huji.ac.il>.

ליגת פטאנק

המשרד לאזרחים ותיקים מפעיל, כחלק מהטמעת חשיבות הפעילות הספורטיבית בגיל המבוגר, יחד עם משרד התרבות והספורט ובאמצעות חברת המתנ"סים, ליגת פטאנק לאזרחים ותיקים. הליגה פועלת בכ- 80 ישובים, מורכבת מ- 212 קבוצות ובשנת 2014 השתתפו כ- 900 אזרחים ותיקים בתחרויות הליגה ברמה הארצית.

צעדות אזרחים ותיקים ברשויות המקומיות

המשרד פועל לעידוד קיום צעדות אזרחיות ומקומיות של אזרחים ותיקים ברחבי הארץ. תכנית זו מסייעת לעידוד העיסוק בפעילות גופנית בגיל המבוגר, לעיצוב תדמית חיובית של האזרח הוותיק בקרב הציבור הרחב ומייצרת פלטפורמה לגיוס משתתפים לפעילות גופנית בגיל זה. התכנית בשיתוף משרד הבריאות ואש"ל. בשנת 2014 השתתפו מעל ל- 1,900 אזרחים ותיקים בצעדות.

המשרד לאזרחים ותיקים

ה. אגף קהילות, התנדבות ורשויות

"מתנדבים בשלייקס" מסלול שנת שירות התנדבותית ממלכתית לאזרחים ותיקים

במהלך שנת 2013 יזמו המשרד לאזרחים ותיקים ומשרד החינוך את החלטת ממשלה 791 מיום 20.10.2013 בנושא שנת התנדבות של אזרחים ותיקים. מטרת הפעילות היא קידום מערכת התנדבותית אזרחית שבמסגרתה תינתן האפשרות לאזרחים ותיקים לבצע תקופת התנדבות במסגרות פעילות לתועלת הציבור, הקהילה והחברה. זאת, באופן שיביא לידי ביטוי את כישוריו, יכולתו וניסיונו של האזרח הוותיק. שנת התנדבות זו תהווה שנת מעבר, "שער כניסה" של האזרחים הוותיקים לאחר פרישתם לאפיקי עניין, תמלא את חייהם תוכן ותעודד המשך של חיים פעילים, תוך חיזוק תחושת החשיבות והתועלת שלהם לעצמם ולחברה. הפרויקט נמצא במהלך שנת 2014 בפיתוח. כונסה ועדת היגוי בין משרדית שהמלצותיה אושרו ע"י השר לאזרחים ותיקים ושר החינוך.

"והדרת פני זקן" - תכנית סיוע לאזרחים ותיקים באמצעות בנות ובני השירות האזרחי והלאומי

המשרד לאזרחים ותיקים מפעיל משנת 2007 את מיזם "והדרת פני זקן". המיזם מפעיל בנות ובני שירות אזרחי לאומי במתן סיוע חברתי למען אוכלוסיית האזרחים הוותיקים ופועל פועל בשלושה מגזרים - במגזר הכללי, במגזר החרדי ובמגזר בני המיעוטים. מיזם והדרת הינו בבחינת פורץ דרך בקרב השירות האזרחי לאומי, בכל הקשור לעשייה של מתנדבים למען אזרחים ותיקים. במסגרת התכנית מגיעים כיום כ- 620 בני ובנות שירות אזרחי ולאומי לכ- 8,500 אזרחים ותיקים. אוכלוסיית היעד הינה אזרחים ותיקים החשים בדידות כשאר המטרה היא ליצור סביבה תומכת באמצעות בני ובנות השירות האזרחי והלאומי המגיעים לבתי האזרחים הוותיקים מדי שבוע ומסייעים להם בכל הקשור לשגרת היום-יום שלהם, שילוב בחיי הקהילה, בבחינת מקדם בריאות אל מול תחושת הבדידות. המתנדב מגיע על בסיס קבוע בהתאם לצורך פעם/פעמיים בשבוע במועדים קבועים לביתו של הקשיש לעשייה משותפת. לכל מתנדב ישנם בין 5-7 בתים בממוצע. עיקרי העשייה:

- ❖ קשר חברתי - מתן תמיכה פיזית ורגשית בכל הקשור למצבו ובריאותו ורווחתו של הקשיש, יצירת מערכת תומכת, מסייעת ומעודדת יחסי אמון בה ירגיש הקשיש נוח.
- ❖ יציקת תוכן בהווי יומו של הקשיש - שילוב הקשיש בפעילויות תרבותיות וחברתיות מתאימות הקיימות בקהילה; שילוב במועדון החברתי השכונתי, בילוי בצוותא בשעות הפנאי וכד'.
- ❖ בניית סביבה תומכת ליצירת רשת מגן בסמיכות למגורי הקשיש באמצעות שכנים, פעיל שכונתי, לשכת רווחה עמותות חסד וכד'.
- ❖ סיוע במימוש זכויותיו של הקשיש תוך מתן פתרון בעיות בכל הקשור להתקשרות אל מול גופים ציבוריים והרשויות - קופ"ח, ביטוח לאומי, עירייה משרד הפנים וכיו"ב.
- ❖ תיעוד סיפורי חיים.

במקביל לעשייה הפרטנית בבתי האזרחים הוותיקים בונים המתנדבים פעילות קהילתית המשלבת פעילות חברתית, בארגונים הפועלים לטובת ניצולי השואה וקליטת עליה, מרכזי יום, שכונות תומכות, בתים חמים, דיור מוגן בתי אבות, ארגוני חסד ועוד. הפעילות החברתית נסובה סביב

המשרד לאזרחים ותיקים

פעילות משותפת של אזרחים ותיקים ומתנדבים כגון; פעילות עם אזרחים ותיקים עיוורים, שילוב מתנדבות בפרויקט אומנות למרותקי בית, הפעלת חוג תיאטרון בקפה אירופה (בית קפה לניצולי שואה) בו המתנדבות והקשישות מעלות הצגה משותפת. לימוד קרוא וכתוב, לימוד אנגלית ומחשבים. גרעין מוסיקלי של מתנדבים בשיתוף האקדמיה למוסיקה העורכים קונצרטים בבתי אזרחים ותיקים מרותקי בית ובמרכזים קהילתיים, ריפוי בעיסוק באמצעות יצירה, הפעלת חוגים; ציור, נגינה, שירה. יצירת משחקה מותאמת, משחקי חברה – הפקת מסיבות לקראת חגים ואירועים מיוחדים. כתיבת עיתון עם הוותיקים ועוד פעילויות נוספות מגוונות ומרגשות. מועצת והדרת

מיזם והדרת פועל בשלושה מגזרים:

במהלך שנת 2014 הפעיל המיזם כ- 620 מתנדבים בשלוש חטיבות. העשייה דומה בכל שלוש החטיבות תוך התאמה לאופי המגזר ולצרכיו.

1. **והדרת:** כ- 240 מתנדבי שירות לאומי אשר פעלו בשנת 2014 בכ- 40 רשויות מקומיות, אזוריות, מושבים וקיבוצים ברחבי הארץ.
2. **והדרת במגזר החרדי:** החל פעילותו ביוני 2010 כפיילוט. בשנת 2014 פועל באמצעות כ- 235 אברכים המשרתים ב-9 ערים. מטרת המיזם בין היתר, פיתוח שירותים ומתן סיוע חברתי בקהילה החרדית הבוגרת במגוון פעילויות ייחודיות.
3. **אהלינא (בערבית: ההורים שלנו) - והדרת בקרב בני מיעוטים:** החל את פעולתו בנובמבר 2011. בשנת 2014 מנה המיזם כ- 120 מתנדבים בכ- 22 רשויות. השירותים בקרב בני המיעוטים עבור אזרחים ותיקים אינם מפותחים דיים. בשל כך קיים צורך והיענות גדולה מאוד בקרב המגזר הלא יהודי למיזם. מיזם "אהלינא" עתיד לסייע בפיתוח ויצירת פעילויות חברתיות וסיוע בבתי הוותיקים.

סטודנטים למען אזרחים ותיקים

המשרד לאזרחים ותיקים הפעיל בשנת 2014 באמצעות התאחדות הסטודנטים הארצית כ- 450 מלגות שפעלו בקרב כ- 6,600 אזרחים ותיקים במגוון תחומים – בירור זכויות, תיאטרון קהילתי, אומנות, מחשבים, מקהלה בין-דורית, העשרה ואזרחים ותיקים מתנדבים. הפעילות מתבצעת במסגרת מרכזים קהילתיים הפועלים למען ותיקים.

"ותיקים בתנועה" - תנועות הנוער למען אזרחים ותיקים

המשרד מיסד תכניות שבמסגרתן פועלים חניכי תנועות הנוער, בקרב 14 תנועות, למען אזרחים ותיקים במגוון רחב של נושאים: החל מלימודי מחשב, עובר ל"פעילויות חגים" וכלה בתיעוד סיפורי חיים של הוותיקים. שיתוף הפעולה המתחיל בתכנית נמשך ונרקם לכדי קשרים אישיים בין בני הנוער והאזרחים הוותיקים הלומדים זה מזה ונהנים זה מחברתו של זה. במסגרת המיזם השתתפו בשנת 2014 למעלה מ-139,000 בני נוער ומעל ל-75,000 אזרחים ותיקים. הפעילות נעשית בכלל המיגזרים כולל בקרב בני המיעוטים.

המשרד לאזרחים ותיקים

"שי לחג"

המשרד הפעיל בשנת 2014 את מיזם "שי לחג". המיזם מבקש להביא את שמחת החג גם בליבם של אלו אשר ימיהם מורכבים מבדידות וזאת באמצעות מתנדבים, תוך יצירת מפגש משותף והענקת שי צנוע לכבוד החג. המיזם נערך בחגים ובמועדים מרכזיים בעדות השונות ושותפים בו סטודנטים, חניכי כל תנועות הנוער, בני ובנות שירות לאומי, מתנדבי יחידות סגולה ועוד .

המשרד לאזרחים ותיקים

1. תחום חינוך מבוגרים, השכלה וקשר בין-דורי

המשרד פועל לחיזוק הקשר הבין דורי ולשיפור תדמיתו של האזרח הוותיק דרך שיתופי פעולה שונים:

1. "מזקנים אתבונן" - הקשר הבין דורי

תוכנית "מזקנים אתבונן" - הקשר הרב דורי" בבית הספר ללימודי העם היהודי בבית התפוצות בהובלת המשרד לאזרחים ותיקים ומשרד החינוך הינה תכנית ערכית חינוכית הבונה גשר ערכי ומחזקת את הקשר הבין-דורי בין תלמידי בתי הספר והאזרחים הוותיקים. מטרת התכנית ליצור שיח בין דורי בין אזרחים ותיקים לדור הצעיר סביב חקר המורשת המשפחתית, באמצעות למידה משותפת לשבירת דעות קדומות הדדיות, תוך תיעוד העולם והקהילות היהודיות בעבר באמצעות סיפורי קהילות אישיים - משפחתיים. התוצר הסופי של מיוזם זה הינו מאגר מידע כמקור לאילנות יוחסין ומידע משפחתי, צמצום הפער הדיגיטאלי בקרב אוכלוסיית האזרחים הוותיקים, תוך מתן כלים חדשים למבוגרים לתקשורת במיומנויות המאה ה-21 ויצירת עניין בקרב אזרחים ותיקים כחלק משמירה על תעסוקה ובריאות נפשית. התוכנית פועלת בכ- 440 קבוצות בבתי ספר ברחבי הארץ.

2. תוכנית "תהילה" - השלמת השכלת יסוד למבוגרים

המשרד לאזרחים ותיקים תומך כספית בתוכנית תהילה" - השלמת השכלה יסודית למבוגרים, המבוצעת בכ- 50 מרכזי השכלה ברחבי הארץ - מקריית שמונה בצפון ועד אילת בדרום. התוכנית מיועדת לבני 55 ומעלה אשר לא זכו להשכלת יסוד בצעירותם ומעוניינים להשלים את השכלתם היסודית בבגרותם. במסגרת התכנית נלמדים תכני יסוד מגוונים ברמות שונות כגון עברית, חשבון, ביולוגיה, תנ"ך ועוד.

3. קתדראות ואוניברסיטאות עממיות

המשרד לאזרחים ותיקים תומך במערך קתדראות ואוניברסיטאות עממיות המופעל בכ- 50 רשויות מקומיות בכל רחבי הארץ. מוסד הקתדראות העממיות הינו מוסד לימודי - תרבותי, אשר נועד להרחיב ולהעמיק את תחומי הדעת אצל המבוגר הבוחר להתפתח, לצבור ידע ולפתח את כישוריו היצירתיים. המשרד לאזרחים ותיקים נותן דגש מיוחד לפעילות הקתדראות העממיות בקרב אוכלוסיית האזרחים הוותיקים, המאופיינת בצריכה גבוהה של תחומי דעת ופעילויות בתחומים נרחבים לצורך יציקת תוכן לשעות הפנאי. בקתדראות מופעלים מסלולים ייחודיים לאוכלוסיית האזרחים הוותיקים, המאופיינים בקורסים עיוניים ובהיערכות ייחודית ללימודי מחשבים, אינטרנט וטכנולוגיות חדישות, תוך שימוש באמצעים ובדרכי הוראה שונים ומגוונים, כשהקתדרה מהווה, בין היתר, מקום מפגש חברתי ותרבותי לאזרחים הוותיקים.

המשרד לאזרחים ותיקים

4. כיתות לאזרחים ותיקים

המשרד לאזרחים ותיקים בשיתוף משרד החינוך יזם תכנית לפתיחת כיתות אזרחים ותיקים שתפעל בבתי הספר התיכוניים ובחטיבות ביניים. הלימודים מתקיימים יומיים בשבוע במשך 4 שעות בכל יום לימוד, בעת שמתקיימים לימודים של בית הספר. גיבוש תכני הלימוד יהיה בהתאם לרצונם של האזרחים הוותיקים המעוניינים בתוכנית ובהתאם לסגל המורים של בית הספר בו תתקיים הפעילות. במסגרת זו יהיו פעילויות משותפות של האזרחים הוותיקים עם התלמידים סביב אירועים, חגים וטכסים בית ספריים. המטרה המרכזית של התוכנית היא לקיים מסגרות לימוד והעשרה לאזרחים ותיקים תוך חיזוק הקשר הבין דורי שבין תלמידי בתי ספר לבין האזרחים הוותיקים. מטרת משנה נוספת שניתן להפיק מהתוכנית, הינה שינוי דמויים של הזקנים בעיני הצעירים, יצירת אקלים בית ספרי רגוע ונעים יותר ע"י נוכחותם של אזרחים ותיקים וכן מסר חינוכי כלפי התלמידים, שהלימודים אינם מתחילים בכיתה א' ומסתיימים בכיתה יב' אלא למידה לאורך החיים. מסגרת זו תהיה פלטפורמה לפעילות התנדבותית הן במסגרת הבית ספרית והן מחוצה לה. בשנת הלימודים 2014/15 נפתחו 29 כיתות ב- 25 ישובים ברחבי הארץ בהם משתתפים כ- 700 אזרחים ותיקים.

המשרד לאזרחים ותיקים

ז. תחום תרבות ופנאי

מועדון צרכנות "ותיקים ונהנים"

המשרד יזם הקמת מועדון צרכנות לציבור האזרחים הוותיקים אשר מטרתו לקדם מתן הנחות ייחודיות לציבור האזרחים הוותיקים במגוון תחומים צרכניים ושירותים שונים. במועדון הפועל זו השנה השלישית, רשומים ופעילים באופן אקטיבי היום כ-75,000 אזרחים ותיקים המקבלים דיווחים שוטפים על הטבות המועדון ונהנים מהצעות המועדון השונות כאשר המועדון פתוח לכלל האזרחים הוותיקים, שיכולים להצטרף אליו ללא דמי הצטרפות או שימוש.

מיזם "שלישי בשלייקס"

המשרד לאזרחים ותיקים יצא במיזם חדש שהחל בחודש יולי 2014, בשם "שלישי בשלייקס", אשר מטרתו - הפיכת כל יום שלישי בשבוע ליום האזרחים הוותיקים. במסגרת יום זה יכולים האזרחים הוותיקים לצאת, לבלות, לקנות וליהנות מפעילויות פנאי ותרבות במגוון רחב של מקומות ומסגרות, זאת תוך גיוס העולם העיסקי והציבורי. זאת מתוך רצון להיטיב עם האזרחים הוותיקים, וכחלק מתהליך רחב של המשרד לשינוי התודעה לגבי אוכלוסיית האזרחים הוותיקים, תחומי העניין שלהם וכוחם כקבוצה משמעותית ההולכת וגדלה באוכלוסייה. במסגרת המיזם, יכולים האזרחים הוותיקים לקנות כרטיס לקולנוע ב 10 ₪ בלבד, להכנס לשלל מוזיאונים ואתרי מורשת במחירים מיוחדים, ללכת לגני החיות, להצגות תיאטרון, מרכזי לימוד והעשרה, ובתי עסק רבים נוספים בהנחות והטבות ייחודיות. במהלך שנה זו, מומשו כ 250,000 כרטיסים בבתי הקולנוע בכל רחבי הארץ ועוד אלפי מימושים בעסקים השונים המשתתפים במיזם.

קולנוע - הנחה על סרטים ישראלים

המשרד יזם בשנת 2012 תיקון לחוק האזרחים הוותיקים ותקנות האזרחים הוותיקים (הנחות למופעי תרבות ומוזיאונים) כך שיוכרו בתי קולנוע וסרטים ישראלים כזכאים להנחה, בהתאם לתקנות הקולנוע לעניין הנחה זו. בשנת 2013 לקחו חלק במיזם זה 13 בתי קולנוע ורשתות קולנוע וכ-60,000 אזרחים ותיקים נהנו מהנחה זו. בשנת 2014 עמדנו על כ-180 אלף כניסות לסרטים ישראלים עפ"י הדיווחים.

יצויין כי חוק האזרחים הוותיקים ותקנותיו מעניקים לאזרח ותיק זכאות להנחה בשיעור של 50% מדמי כניסה למופעי תרבות, מוזיאונים ותיאטראות. מכוח חוק האזרחים הוותיקים ותקנותיו, מממן המשרד לאזרחים ותיקים בשיתוף עם בתי הקולנוע המשתתפים בהסדר מחצית מעלות הכניסה לסרט ישראלי, בכל ימות השבוע ובכל שעות ההקרנה.

המשרד לאזרחים ותיקים

להלן רשימת בתי הקולנוע בישראל אשר שותפים להסדר :

- רשת רב חן – יס פלאנט (ת.י.תיאטראות)
- רשת סינמה סיטי (ניו לנאו סינמה)
- רשת גלובוס גרופ
- רשת קולנוע לב
- קולנוע אילת
- אורלנדו סינמה (הצטרף בדצמבר 2013)
- יונייטד קינג
- קולנוע רחובות
- בית גבריאל
- סינמטק שדרות
- סינמטק תל אביב
- סינמטק חולון (הצטרף בדצמבר 2013)
- קולנוע חדש- כוכב בע"מ

המשרד לאזרחים ותיקים

ח. תחום תעסוקה, דיור ושיכון וחירום

"כאן גרים"

כמחצית מהאזרחים הוותיקים מתגוררים בגפם וחשים תחושת בדידות יום-יומית. זוהי תופעה העלולה להוביל לירידה במוטיבציה ולעיתים רבות גם לירידה במצב הבריאותי. אחת האפשרויות להתמודדות עם תופעה זו היא יצירת מעורבות חברתית בין האזרח הוותיק לבין החברה. בכדי לתת מענה לתופעה זו, פותחה תכנית חברתית חדשה בשיתוף משרד השיכון והתאחדות הסטודנטים – "כאן גרים". במסגרת התכנית יציע האזרח הוותיק לסטודנט חדר בדירתו בתשלום סמלי ובתמורה ייתן הסטודנט 4 שעות שבועיות לפעילות חברתית משותפת ויזכה במלגה בגובה 8,000 ₪ לשנה. בכך, נותנת התכנית מענה לצרכי אוכלוסיית הקשישים ואוכלוסיית הסטודנטים. הקשיש הבודד זוכה בשותף לדירה שיפיג את בדידותו, והסטודנט מקבל פתרון דיור זול יותר.

בשנת 2014 השתתפו 100 אזרחים ותיקים בתכנית "כאן גרים".

חירום

בתחום החירום המשרד מהווה גורם מקשר בין האזרחים הוותיקים למשרדי הממשלה, פיקוד העורף, עמותות וגורמים נוספים הנותנים מענה בזמן חירום. בעקבות מלחמת "צוק איתן", נבחנה התנהלות המשרד בזמן חירום, וחודדו הפעולות המשמעותיות שהמשרד יכול לבצע בזמן חירום, ע"י ניצול מלוא של המשאבים הקיימים במשרד בזמן שגרה.

עיקר פעילות המשרד בחירום נעשית בשגרה, בהכנת הגורמים הקיימים במשרד למצבי חירום, יחד עם פעולות של הכוונה והדרכה של אוכלוסיית האזרחים הוותיקים למצבי חירום:

1. הפעלת מוקד זמין 24 שעות בשעת חירום. המוקד ירכז את כל המידע הרלוונטי לשעת חירום, ויהווה גורם מסייע ויוזם עבור אוכלוסיית האזרחים הוותיקים.
2. איסוף מידע ונתונים על אוכלוסיית האזרחים הוותיקים, ומידע על גורמים מסייעים לאוכלוסייה זו אשר בזמן חירום יכולים לתת את המענה הטוב ביותר (עמותות, מרכזים, מועדונים והתארגנויות שונות).
3. הכנה והדרכה של כוח אדם הפעילים בתוכניות המשרד למתן מענה בזמן חירום, כוח אדם המורכב ממתנדבים, סטודנטים, תנועות הנוער ובנות שירות לאומי.
4. קידום פעולות לחיזוק החוסן האזרחי של האזרחים הוותיקים.

המשרד לאזרחים ותיקים

ט. תחום ניצולי שואה, תיעוד והשבת רכוש

פרויקט לעד ופרויקט לדורות

כפי שפירטנו למעלה בתוך "תחום פניות ציבור" - באחריות ראש תחום פניות ציבור.

תמיכה בארגוני ניצולי שואה

המשרד תומך כספית בארגוני ניצולי שואה רבים, הפועלים להנצחת זיכרון השואה ולהשגת פיצויים לנרדפי הנאצים ועוזריהם. פירוט ביחס לחלוקת תמיכה זו מצוי בהמשך דו"ח זה.

השבת רכוש יהודי מתקופת השואה

בהתאם להחלטת ממשלה 2534 מיום 4.11.2007 המשרד הפעיל פרויקט בינלאומי לקידום נושא השבת רכוש יהודי מתקופת השואה. (פרויקט HEART). מאז התחלת פעילות המיזם, התקבלו כ- 200,000 אלף טפסים לרישום תביעות פוטנציאליות מרחבי העולם. בשנת 2014 הסתיים שלב א' של הפרוייקט שהוא שלב איסוף הנתונים והחל שלב ב' אשר תחילתו בריכוז כל הפעילות בנושא במשרד, כולל הפעלת המוקד לסיוע. בנוסף, המשרד פועל לקידום ותיאום השיח הפנים-ממשלתי בנושא, ומוביל את הטיפול בסוגיות בינלאומיות הנוגעות לתחום זה מול מדינות רבות. המשרד פועל לקדם משא ומתן בינלאומי לצורך שינויי חקיקה לטובת ניצולי השואה במדינות כגון פולין, רומניה ועוד.

תיעוד מורשת זכויות ורכוש יהדות ערב ואיראן

בהתאם להחלטת ממשלה מס' 792 מיום 12.10.09, מופקד המשרד על ריכוז וביצוע פעולות של רישום ותיעוד זכויות ורכוש של יהודים יוצאי ארצות ערב ואיראן. כן מקדם המשרד פעולות להנצחת המורשת של קהילות יוצאי ארצות ערב ואיראן וכן העלאת נושא הרכוש שנותר בארצות הנ"ל למודעות הקהל הישראלית והעולמית. המשרד ביצע תכנית הסברתית ותקשורתית בשיתוף פעולה עם "יד בן צבי". כן נמשכות פעולות התיעוד שכוללות ראיונות בעל פה, צילום מסמכים ותמונות, רישום הרכוש וכל סוג של תיעוד אחר הקשור לחיי היהודים ומורשתם בארצות אלה. איסוף המידע מבוסס על מתנדבים, פעילי ארגונים העוסקים בתחום ועל כלל השירותים והיכולות של רשויות הקומיות, המשרד לאזרחים ותיקים וגורמים נוספים.

המשרד לאזרחים ותיקים

תקציב 2014

2014						קוד תקנה	שם תקנה
תקציב מקורי - עבצ	תקציב מקורי - כמויות	תקציב מקורי - שיא כא	תקציב מקורי - הכנסה מיועדת	תקציב מקורי - הוצאה מותנית בהכנסה	תקציב מקורי - הוצאות נטו		
0	0	4	0	0	633	4520201	שיא כח אדם
492	0	0	0	0	11,442	4520202	עבודה בלתי צמיתה
0	11,212	0	0	0	565	4520203	שעות נוספות
0	40	0	0	0	1,599	4520204	החזר הוצאות רכב
0	8,586	0	0	0	259	4520205	העסקת סטודנטים
0	0	0	0	0	129	4520210	השתתפות במנהל הרכב
0	0	0	0	0	984	4520211	השתתפות במנהל הדיור
0	0	0	0	0	1,364	4520212	הוצאות תפעול
0	0	0	0	0	39,237	4520213	פעולות
0	0	0	0	0	6,000	4520214	תמיכה במוסדות ציבור
0	0	0	0	0	0	4520215	הדרכה ושכר לימוד
0	0	0	0	0	3,650	4520216	תמיכה בפעילות חינוכית
0	0	0	0	0	2,004	4520217	השתתפות במשרדי הממשלה
0	0	0	0	0	5,246	4520218	רזרבה לפעולות המשרד
492	19,838	4	0	0	73,112	Grand Total	

ביצוע תקציב 2014

פריט התחייבות	תקציב נטו	תשלומים (ביצוע בפועל)	יתרת תקציב תשלומים (מזומנים)	אחוז ביצוע	חשבוניות שטרם שולמו (ביצוע בדרך)	יתרת הז ויתרת התחייבויות תקציב בניכי חשבוניות שטרם שולמו	יתרת תקציב בניכי יתרת הזמנות לקוח	יתרת תקציב בניכי יתרת הזמנות לא מאושרות ובקשות מאושרות
04520201	90,000.00	36,101.69	53,898.31	40.11	0.00	0.00	53,898.31	53,898.31
04520202	9,187,000.00	8,447,510.03	739,489.97	91.95	-4,625.50	0.00	744,115.47	744,115.47
04520203	225,000.00	160,707.19	64,292.81	71.43	0.00	0.00	64,292.81	64,292.81
04520204	1,020,000.00	971,716.97	48,283.03	95.27	0.00	0.00	48,283.03	48,283.03
04520205	286,000.00	117,012.47	168,987.53	40.91	0.00	0.00	168,987.53	168,987.53
04520210	129,000.00	9,087.00	119,913.00	7.04	0.00	118,075.00	1,838.00	1,838.00
04520211	1,015,000.00	1,014,029.15	970.85	99.90	0.00	0.00	970.85	970.85
04520212	5,502,850.00	2,381,475.72	3,121,374.28	43.28	283,871.92	2,836,453.36	1,049.00	1,049.00
04520213	84,473,000.00	46,677,575.52	37,795,424.48	55.26	835,653.86	36,902,268.69	57,501.93	18,501.93
04520214	9,030,000.00	3,077,438.27	5,952,561.73	34.08	0.00	5,953,471.55	-909.82	-909.82
04520216	4,238,000.00	556,622.00	3,681,378.00	13.13	0.00	3,659,440.00	21,938.00	21,938.00
04520217	1,754,000.00	0.00	1,754,000.00	0.00	0.00	1,750,000.00	4,000.00	4,000.00
תוצאה כוללת	116,949,850.00	63,449,276.01	53,500,573.99	54.25	1,114,900.28	51,219,708.60	1,165,965.11	1,126,965.11

המשרד לאזרחים ותיקים, רח' קפלן 3, הקריה, ירושלים 91919, טל: 02-6547022, פקס: 02-6547034

3 Kaplan St., Hakiryia, Jerusalem 91919, Israel, Tel: 972-2-6547022 Fax: 972-2-6547034

חוקים ותקנות

המשרד לאזרחים ותיקים מקדם חקיקה ממשלתית, במגוון תחומים, הבאה לשפר ולהיטיב את חייהם של האזרחים הוותיקים בישראל. במסגרת פעילות זו המשרד אמון ומוביל חקיקה רלוונטית. להלן רשימת החוקים שהשר העומד בראש המשרד ממונה על ביצועם:

1. חוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989.
2. חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 9) (יועץ לענייני אזרחים ותיקים ברשות מקומית), התש"ע-2010.
3. חוק האזרחים הוותיקים (תיקון מס' 11) (מתן מידע), התשע"א-2011, קובע כי רשויות ציבוריות יידעו את המשרד בדבר הזכויות וההטבות שהן מעניקות לאזרחים ותיקים. המשרד לאזרחים ותיקים אמון על יידוע האזרחים הוותיקים על המידע שהתקבל, כאמור, בידי.
4. תקנות האזרחים הוותיקים (תוקף תעודת אזרח ותיק), תשע"א-2011.
5. תקנות האזרחים הוותיקים, תשנ"א 1991. המשרד לאזרחים ותיקים ממונה על ביצוע חוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989, לרבות ביחס למתן תעודת אזרח ותיק לזכאים.
6. תקנות האזרחים הוותיקים (הטבות לאזרח ותיק שמקבל קצבת זקנה לנכה), תשע"ב-2011.
7. תקנות האזרחים הוותיקים (הנחות למופעי תרבות ולמוזיאונים) (תיקון), התשע"ב-2012.
8. תקנות האזרחים הוותיקים (שליחה ופרסום של חוברת מידע), התשע"ג-2012.
9. חוק יום לציון היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ומאיראן, תשע"ד – 2014.

המשרד לאזרחים ותיקים

תמיכות בשנת 2014

תמיכה עבור פעילות קתדראות או אוניברסיטאות עממיות

פעילות הקתדראות והאוניברסיטאות העממיות בוצעה ונתמכה על ידי האגף לחינוך מבוגרים במסגרת משרד החינוך. ביום 17.08.08 החליטה הממשלה על העברת שטחי פעולה ממשרד החינוך למשרד לאזרחים ותיקים שתוקפה הנו החל מ-1.1.09. בכלל זה, נושא תקצוב פעילות הקתדראות והאוניברסיטאות העממיות הועבר לאחריות המשרד לאזרחים ותיקים.

התמיכה ניתנת בעבור פעילות של לימודי העשרה והרחבת אופקים שלא לשם קבלת תעודה פורמאלית עבור בני 55 ומעלה במסגרת הקתדראות והאוניברסיטאות העממיות, על פי תוכניות לימוד שאושרו על ידי המשרד לאזרחים ותיקים.

בשנת 2014 תמך המשרד ב- 51 קתדראות, להלן פירוט לפי ישובים:

שם הקתדרה	סכום סופי לתשלום
אילת	44498
בנימין	42079
ירושלים	58466
ערבה תיכונה	18403
הרצוג	52543
ערד	27624
אשדוד אופק	34178
קרית גת	25655
גוש עציון	28632
שער הנגב	27801
אשדוד מעל"ה	34907
כיוונים- באר שבע	32333
רמת הנגב	30243
מ.א. אשכול	28835
חולון	22056
בת-ים	31778
באר שבע תרשיש	24651
שדות נגב	17996
נתניה	28824
כפר סבא	59979
הוד השרון	37717
רחובות	75615

המשרד לאזרחים ותיקים

57152	ראשון לציון
60422	רעננה
18909	רמת השרון
48936	אור יהודה
44772	קרית אונו
40633	הרצליה
26536	מודיעין
20959	ראש העין
23023	קרני שומרון
32836	נס ציונה
34620	מגידו
34262	חיפה - קתדרה לעולה
24869	גולן
44224	עפולה עילית
55227	קרית-אתא
31582	טבריה
29611	משגב
77612	גיל עוז (עמק המעיינות, בית שאן)
38021	י.ה.ל (מטה אשר)
66298	ביתנו
55732	מילוא (מ.א. מנשה)
64586	דורות (מ.א. זבולון)
90851	דורות גלבוע (גבע)
19943	חוף הכרמל
17733	שלהבת טבעון
53573	ותיקי הגליל העליון
32846	עמק יזרעאל
21799	פרדס חנה
47626	חיפה מרכז

המשרד לאזרחים ותיקים

תמיכה עבור תוכנית "תהיל"ה" - תמיכה בהשלמת השכלה יסודית למבוגרים

תוכנית תהיל"ה פעלה באמצעות משרד החינוך - האגף לחינוך מבוגרים, בכ- 55 ישובים ברחבי הארץ. התוכנית הופעלה על ידי מרכזי השכלה ברשויות המקומיות, המוכרים על ידי משרד החינוך על פי תוכניות לימודים שקבע משרד החינוך. ביום 17.08.08 החליטה הממשלה על העברת שטחי פעולה ממשרד החינוך למשרד לאזרחים ותיקים שתוקפה החל מיום 1.1.09. בכלל זה, הועברה תוכנית תהיל"ה לאחריות המשרד לאזרחים ותיקים, למעט ההיבטים החינוכיים פדגוגיים שימשיכו להיות מפוקחים על ידי משרד החינוך. בשנת 2014 תמך המשרד ב- 39 מרכזי השכלה.

להלן פירוט לפי ישובים:

שם המרכז	סה"כ לתמיכה
רהט	7,518
אשקלון	26,776
קרית גת	33,460
קרית מלאכי	74,382
שדות נגב	22,324
קרית יובל	51,425
באר שבע	58,455
גילה	51,452
שמואל הנביא	56,673
בית העם	23,448
בקעה רבתי	11,246
נוה יעקב	16,797
פסגת זאב	132,394
תלפיות מזרח	63,212
פת	99,103
לב העיר	12,826
בני ברק	24,900
בת ים	54,267
חולון	24,723

המשרד לאזרחים ותיקים

51,103	כפר סבא
20,872	לב השרון
20,386	נס ציונה
51,180	נתניה
89,169	פתח תקווה
71,379	ראש העין
31,434	ראשון לציון
12,353	רמת השרון
51,265	רמת גן
8,685	רמת השיקמה
82,171	ת"א
40,538	רעננה
8,250	מגדל העמק
19,013	עפולה
28,786	ק. אתא
14,635	חצור הגלילית
6,899	מעלות
12,346	יקנעם
18,255	עמק יזרעאל
15,898	טבריה

המשרד לאזרחים ותיקים

מוסדות ציבור מקבלי תמיכות בידי המשרד לאזרחים ותיקים

לפי חוק יסודות התקציב, התשמ"ה – 1985

להלן רשימת מוסדות ציבור שאושרה להם תמיכה לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה - 1985⁴, במהלך שנת 2014, בציון סכום התמיכה שאושר לכל מוסד :

שם המוסד	הסכום שאושר לתמיכה בשקלים חדשים
תמיכה במוסדות ציבור הפועלים להנצחת זיכרון השואה:	
אלה- מרכז לסיוע נפשי-חברתי ליוצאי הולנד וקרוביהם	46,635
העמותה להקמת המוזיאון למורשת היהדות הדוברת הונגרית	27,717
משואה- יד לחברי תנועות נוער ציוניות בשואה ובמרי	130,446
ארגון עובדי הכפיה תחת שלטון הנאצים	24,809
מכון שואה ואמונה- שם עולם, לעיון, תיעוד ומחקר	252,710
מרכז ארגונים של ניצולי השואה בישראל	202,550
המכון ללימודי השואה ע"ש חדוה אייבשיץ	49,171
חזית הכבוד	55,899
ידידי יוסף ורבקה באו תל אביב	205,132
יש- ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל	66,957
ארגון אסירי הנאצים לשעבר- מחוז תל אביב	118,344
ארגון החיילים והפרטיזנים נכי המלחמה בנאצים	73,157
תיאטרון עדות- לספר כדי לחיות	122,074
"יד לעד" – בית העדות למורשת הציונות הדתית והשואה, מיסודם של ותיקי בני-עקיבא מרכז אירופה	244,738
קרן להנצחת זכר חללי גטו טרזין (טרזיינשטט)	171,877
בית לוחמי הגטאות על שם יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד	116,846
דורות ההמשך- נושאי מורשת השואה והגבורה	169,968
הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב	452,246
ארגון עולמי של יהודי בוקובינה	68,723
תמיכה במוסדות ציבור הפועלים להשגת פיצויים לנרדפי הנאצים ועוזריהם:	
מרכז ארגונים של ניצולי שואה בישראל	2,600,000

⁴ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60; התשנ"ב, עמ' 34.

המשרד לאזרחים ותיקים

פרסומים, חוברות ועלוני מידע לציבור

הפרסום	הערה
חוברת ברכות לרגל יום לציון היציאה והגירוש של היהודים מארצות ערב ואיראן	2014
פרויקט כאן גרים	2014
זכויות שוות זהב	2014
מוקד 8840* - סיכום פניות הציבור לשנת 2013	2014
פרויקט סבא כנסת	2014
חוברת תשתיות ופרויקטים 2014-2015	2014
חוברת ותיקים בתנועה	2014
פרויקט זיקני השבט	2014
לוחות שנה	2014
פוסטרים לפעילויות ברשויות	2014

המשרד לאזרחים ותיקים

יחידות מטעם המשרד המעניקות שירות לאזרח:

א. מוקד *8840

מוקד לפניות אזרחים ותיקים, כל דרכי ההתקשרות מפורטים לעיל.

ב. מתן תעודת אזרח ותיק

המשרד לאזרחים ותיקים משמש כמשרד מטה ועיקר עיסוקו הנעה וקידום תוכניות למען אזרחים ותיקים. יחד עם זאת, המשרד מספק באופן ישיר את שירות הנפקת תעודת אזרח ותיק לזכאים. המשרד לאזרחים ותיקים מפיק תעודות אזרח ותיק בהתאם לחוק האזרחים הוותיקים, התש"ן – 1989. התעודה נשלחת אל האזרח הוותיק בסמוך להגיעו לגיל פרישה. "אזרח ותיק" הוא תושב ישראל שהגיע, לפי הרישום במרשם האוכלוסין, לגיל הפרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004. במידה ולא התקבלה התעודה, יש לפנות למשרד לאזרחים ותיקים. להלן פרטי התקשרות לקבלת תעודת אזרח ותיק, ללא תשלום: טלפון 02-6547025 בין השעות 8:00 ל-16:00. פקס 02-6547049.

מייל ezrach.vatik@pmo.gov.il.

התעודה המופקת ניתנת לשימוש הן בישראל לצורך קבלת זכויות האזרח הוותיק והן בחו"ל. התעודה הינה בינלאומית ועשויה להקנות הנחות בחו"ל בהתאם לחוקי המדינה אליה נוסעים. למידע אודות הזכויות שמקנה תעודת האזרח הוותיק, ניתן לפנות למוקד *8840 של המשרד לאזרחים ותיקים בטלפון *8840 בפקס 02-5605034.

ג. מועדון צרכנות לאזרחים ותיקים - "ותיקים ונהנים"

טלפון: *8840

אתר אינטרנט: www.8840.co.il.

"ותיקים ונהנים" הוא מועדון צרכנות לאזרחים ותיקים, שהוקם ביוזמת המשרד לאזרחים ותיקים ומנוהל ע"י חברת "סטייל - ניהול והפעלת מועדוני לקוחות בע"מ" (שנבחרה בהליכי מכרז). מועדון "ותיקים ונהנים" פועל לטובת כלל האזרחים הוותיקים בישראל, באמצעות שיתוף פעולה עם חברות וגופים מסחריים, על מנת להציע מגוון רחב של פעילויות, הטבות ושירותים בתחומים הבאים: קניות וצרכנות, תרבות הפנאי, ספורט, טיולים ונופש בארץ ובחו"ל, לימודים, תקשורת, שירותים עד הבית ועוד.

מיהו עמית "ותיקים ונהנים" ?

כל אזרח ותיק (נשים מגיל 62, גברים מגיל 67) זכאי להנות מהטבות שונות, אך על מנת לקבלת גישה להטבות הניתנות באמצעות זיהוי אישי, יש לבצע הרשמה באמצעות אתר זה www.8840.co.il או למלא טופס הצטרפות ולשלוח לפקס: 03-5039225, או לכתובת המייל info@style.co.il או בדואר לכתובת: סרלין 40, חולון 58298.

המשרד לאזרחים ותיקים

הנחיות מנהליות

לא קיים במשרד לאזרחים ותיקים.

מאגרי מידע

1. ב- 6.11.2013 התקבל אישור מאת רשם מאגרי המידע במשרד המשפטים על רישום מאגר מידע: מוקד 8840 מרכז לפניות ציבור בבעלות המשרד לאזרחים ותיקים, מס' מאגר 700044968. מאגר המידע הוקם בשנת 2008 עם הקמת מוקד *8840 של המשרד. מנהל המאגר: גבי שרה זילברשטיין-היפש, ראש תחום פניות ציבור במשרד לאזרחים ותיקים. מטרת המאגר: לשמש מרכז לפניות ציבור של המשרד לאזרחים ותיקים, ובכלל זה למסור לאזרחים ותיקים מידע על זכויותיהם, בדיקת זכויות לרבות מול גופים שונים וביצוע שיחור.
2. ב- 23.06.2014 התקבל אישור מאת רשם מאגרי המידע במשרד המשפטים על רישום מאגר מידע: המשרד לאזרחים ותיקים - תיעוד ורישום זכויות ורכוש של יהודים יוצאי ארצות ערב ואיראן, מס' מאגר 700060694. מנהל המאגר: גבי נועה בלכר אורנשטיין, מנהלת תחום קשרים בינלאומיים במשרד לאזרחים ותיקים. מטרת המאגר: ביצוע תפקידים על פי דין.

קרנות ומלגות במימון המשרד

מלגות לסטודנטים:

במסגרת פרויקט שיזם המשרד עם התאחדות הסטודנטים המשרד מחלק מלגות לכ- 450 סטודנטים בעבור פעילות של 120 שעות במגוון תחומים בשיתוף אזרחים ותיקים. מטרת המלגה ליצור שיח בין הסטודנטים לאזרחים הוותיקים בקשת רחבה של נושאים: יצירת תיאטראות קהילתיים, העשרה, בירור זכויות, הדרכה בשימושי מחשב ועוד.

פירוט הרשויות הציבוריות שהמשרד אחראי על תחומי פעילותן:

מנהלת השירות האזרחי לאומי

החלטת ממשלה מס' 1049 מיום 15.12.2013⁵ - העברת מנהלת השירות הלאומי-אזרחי, על סמכויותיה, ממשרד הכלכלה למשרד לאזרחים ותיקים ולשר לאזרחים ותיקים

⁵ <http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2013/Pages/dec1049.aspx>